

" W wychowaniu chodzi właśnie o to,
ażeby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem
- o to, ażeby bardziej był, a nie tylko więcej miał; "

Jan Paweł II

**PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY
ZESPOŁU SZKÓŁ OGOLNOKSZTAŁCĄCYCH
w GODZIANOWIE
NA ROK SZKOLNY 2017/2018**

Uchwalony przez Radę Rodziców
w porozumieniu z Radą Pedagogiczną
w dniu 14 września 2017

Program wychowawczo-profilaktyczny kieruje się celami i zadaniami zawartymi w:

- ✓ Statucie Szkoły
- ✓ Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 11 stycznia 2017 r., poz. 59)

W programie uwzględniono:

- oczekiwania rodziców wobec szkoły
- oczekiwania uczniów
- oczekiwania organu prowadzącego
- wnioski z Rad Pedagogicznych dotyczących działań wychowawczo-profilaktycznych

Program wychowawczo-profilaktyczny zawiera:

1. Cele wychowawcze ZSO w Godzianowie.
2. Kryteria sukcesu
3. Zadania wychowawcze i formy ich realizacji.
4. Model absolwenta.
5. Kalendarz uroczystości i imprez szkolnych opracowany na każdy rok szkolny – załącznik.
6. Plany pracy wychowawczej dla klas opracowane na każdy rok szkolny – załączniki w segregatorach wychowów.

CEL GŁÓWNY

Celem nadrzędnym „Szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego” w ZSO w Godzianowie jest wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa uczniów oraz wspomaganie ich rozwoju.

CELE WYCHOWAWCZE ZSO W GODZIANOWIE:

- 1.** Kierowanie się w życiu szkolnym i pozaszkolnym wartościami moralnymi.
- 2.** Budowanie więzi wewnątrzszkolnej.
- 3.** Wspomaganie wychowawczej roli rodziny.
- 4.** Dążenie do uzyskania wysokiego poziomu kultury osobistej.
- 5.** Rozwijanie samodzielności, przedsiębiorczości.
- 6.** Kultywowanie tradycji szkoły, wsi, regionu, narodu-krzewienie patriotyzmu lokalnego i ponadlokalnego.
- 7.** Wskazywanie dróg rozwoju intelektualnego, fizycznego i duchowego uczniów. Doradztwo zawodowe.
- 8.** Przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym , profilaktyka uzależnień.
- 9.** Kształtowanie zachowań sprzyjających zdrowiu.

KRYTERIA SUKCESU

Program spełni swe zadanie, jeśli nasi uczniowie będą prezentować:

1. W zakresie rozwoju moralnego :

- myślenie wartościujące
- umiejętność oceny zachowań własnych i zachowań kolegów
- gotowość do poświęceń i odwagę cywilną
- wzorowanie się na osobie patrona szkoły Janie Pawle II

2. W zakresie kształcenia woli:

- pracowitość, rzetelność i wytrwałość
- szacunek dla pracy
- odpowiedzialność
- autentyzm działania i otwartość

3. W zakresie rozwoju duchowego i emocjonalnego:

- myślenie refleksyjne
- umiejętność kontaktu z drugim człowiekiem niezależnie od rasy i wyznania
- wrażliwość uczuciową
- umiejętność panowania nad emocjami
- umiejętność pokonywania własnych słabości

4. W zakresie rozwoju intelektualnego:

- ciekawość świata
- chęć poznawania własnych uzdolnień
- gotowość rozszerzania zainteresowań
- dociekliwość i samodzielność w dążeniu do uzyskania potrzebnych informacji

ZADANIA WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE WYNIKAJĄCE Z CELÓW I FORMY ICH REALIZACJI

1. Kierowanie się w życiu szkolnym i pozaszkolnym wartościami moralnymi.

Zadania	Formy realizacji
<p>Poszukiwanie autorytetów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskazywanie pozytywnych autorytetów w literaturze, życiu społecznym, najbliższym otoczeniu. Poznawanie ich drogi życiowej. 2. Organizowanie uroczystości dotyczących postaci patrona szkoły - Jana Pawła II. 3. Zbieranie informacji i prezentacja materiałów na temat wybranych postaci z życia kulturalnego i społecznego.
<p>Kształtowanie postawy ucznia –dobrego człowieka i obywatela.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie uczniów z ich prawami i obowiązkami. 2. Wykorzystywanie tekstów literackich, filmów, przedstawień teatralnych, literatury młodzieżowej do ukazywania właściwych postaw młodego człowieka. 3. Pogadanki, rozmowy, dyskusje na temat „Jak zachowujemy się w miejscach publicznych i środkach transportu, podczas uroczystości szkolnych, państwowych, na przerwach, itp.” 4. Bawimy się kulturalnie na dyskotekach. 5. Pogadanki na temat „Savoir– vivre na co dzień”. 6. Zajęcia wdrażające uczniów do przestrzegania zasad i reguł panujących w naszej szkole. 7. Opracowywanie klasowych regulaminów właściwego zachowania w szkole i poza szkołą. 8. Apele porządkowe. 9. Bieżące rozwiązywanie problemów wychowawczych poprzez mediacje. 10. Działania dążące do integracji wewnątrz klas w relacji uczeń-uczeń przeciwdziałające wykluczeniu z grupy.

	<p>11. Lekcje z zastosowaniem dramy pozwalające na hierarchizowanie wartości.</p> <p>12. Gry, zabawy, imprezy klasowe integrujące uczniów w grupie rówieśniczej i społeczności szkolnej.</p> <p>13. Propagowanie zasad etycznych i moralnych.</p> <p>14. Szerzenie idei akceptacji i tolerancji wobec ludzi „pełnosprawnych inaczej”.</p> <p>15. Akcje charytatywne na rzecz pokrzywdzonych w kataklizmach, klęskach żywiołowych, w trudnej sytuacji życiowej itp. przy współpracy z wolontariatem szkolnym.</p> <p>16. Szerzenie idei wolontariatu, przybliżenie pojęć miłosierdzie, współodczuwanie, bezinteresowność.</p> <p>17. Uwrażliwienie uczniów klas starszych na potrzeby dzieci młodszych.</p>
--	--

2. Budowanie więzi wewnątrzszkolnej.

Zadania	Formy realizacji
<p>Tworzenie wspólnoty nauczycieli, rodziców i uczniów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Włączanie rodziców w akcje charytatywne organizowane w szkole i na rzecz uczniów naszej szkoły. 2. Pomoc rodziców w opiece nad uczniami podczas dyskotek, imprez klasowych itp. 3. Uczestniczenie w mszach św. w intencji szkoły. 4. Działalność samorządu szkolnego. 5. Dbanie o stwarzanie pozytywnych relacji z rodzicami uczniów poprzez ich uczestnictwo w życiu szkoły. 6. Współpraca z nauczycielami i rodzicami przedszkolaków poprzez organizowanie spotkań integracyjnych oraz dni otwartych.

3. Wspomaganie wychowawczej roli rodziny.

Zadania	Formy realizacji
Kształtowanie właściwej postawy wychowawczej rodziców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachęcanie rodziców do czerpania wiedzy dotyczącej wychowania z wszelkich dostępnych źródeł w tym: literatury specjalistycznej, publikacji internetowych, spotkań z specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznych. 2. Zebrania z rodzicami. 3. Kontakty indywidualne. 4. Współpraca z GOPS. 5. Współpraca z Powiatową Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną. 6. Współpraca z psychologiem szkolnym. 7. Przekazywanie rodzicom informacji na temat praw i obowiązków ucznia oraz metod oddziaływań wychowawczych.

4. Dążenie do uzyskania wysokiego poziomu kultury osobistej.

Zadania	Formy realizacji
Podniesienie kultury osobistej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zasad kulturalnego zachowania się w szkole i poza nią za szczególnym uwzględnieniem, zwrotów grzecznościowych:<ul style="list-style-type: none"> • prezentacja zasad kulturalnego stylu bycia na gazetkach szkolnych, • organizowanie zajęć dotyczących kulturalnego zachowania się.
Wykształcenie umiejętności odpowiedniego zachowania w kontaktach z dorosłymi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie na lekcjach wychowawczych zagadnień dotyczących prawidłowych relacji opartych na kulturze i zaufaniu między dorosłymi a dziećmi. 2. Uwzględnienie w ocenie z zachowania przestrzegania tych norm. 3. Współpraca z rodzicami uczniów nieprzestrzegających wyżej wymienionych norm.

5. Rozwijanie samodzielności, przedsiębiorczości.

Zadania	Formy realizacji
<p>Wdrażanie do samorządności, przedsiębiorczości.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność Samorządów Klasowych. 2. Działalność Samorządu Uczniowskiego. 3. Realizacja projektów CEO: „Szkoła Demokracji”, „Sejm Dzieci i Młodzieży”. 4. Prowadzenie Sklepiku Uczniowskiego. 5. Edukacja proekologiczna – działalność koła LOP. 6. Udział w akcjach ekologicznych (zbieranie baterii, „sprzątanie świata”). 7. Opieka nad zwierzętami. 8. Dbalność o sprzęt szkolny. 9. Rozwijanie przedsiębiorczości i nawyku systematycznego oszczędzania poprzez przynależność do SKO.

6. Kultywowanie tradycji szkoły, wsi, regionu i narodu.

Zadania	Formy realizacji
<p>Poznanie i kultywowanie tradycji szkoły, wsi, regionu i narodu</p> <p>Wspólnota europejska a tożsamość narodowa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkursy i uroczystości związane z życiem i działalnością patrona szkoły. 2. Wybór uczniów do poczty sztandarowego. 3. Nauka hymnu narodowego. 4. Nauka hymnu rodziny Szkół Jana Pawła II. 5. Współpraca z rodziną Szkół Jana Pawła II. 6. Udział w corocznej pielgrzymce Rodziny Szkół Jana Pawła II do Częstochowy. 7. Zapoznanie z historią szkoły. 8. Poznawanie kultury regionu poprzez organizowanie wycieczek.

Zadania	Formy realizacji
<p>Wspólnota europejska a tożsamość narodowa.</p>	<p>9. Wycieczki krajoznawcze.</p> <p>10. Uczestnictwo w życiu kulturalnym poprzez wyjazdy do kina, teatru, muzeów.</p> <p>11. Organizowanie cyklicznych uroczystości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Święto szkoły – Dzień Patrona, Dzień Edukacji Narodowej i ślubowanie klas I • Andrzejkki • Wigilia szkolna • Choinka noworoczna • Dzień Babci i Dziadka • Dzień Wiosny – Szkolny Dzień Profilaktyki • Dzień Ziemi • Dzień Rodziny • Organizowanie uroczystych akademii związanych ze świętami narodowymi <p>1. Poznanie istoty wspólnoty europejskiej.</p> <p>2. Zachowanie tożsamości narodowej we wspólnocie.</p> <p>3. Poznanie krajów Unii Europejskiej.</p> <p>4. Realizacja projektów: „Dzień patrioty”, „Klub europejski”.</p>

7. Wskazywanie dróg rozwoju intelektualnego, fizycznego i duchowego uczniów. Doradztwo zawodowe.

Zadania	Formy realizacji
<p>Dbanie o rozwój sprawności umysłowych i zainteresowań dziecka</p>	<p>1. Organizowanie konkursów przedmiotowych, artystycznych.</p> <p>2. Udział w konkursach organizowanych między szkołami i poza szkołą.</p> <p>3. Aktywizacja uczniów przez prezentację osiągnięć, np. wystawy plastyczne.</p> <p>4. Praca z uczniem uzdolnionym: kółka zainteresowań, zajęcia dodatkowe.</p> <p>5. Różne formy nagród jako instrument motywujący do nauki (dyplomy, wyróżnienie na forum szkoły, nagrody rzeczowe)</p>

<p>Rozwijanie kompetencji matematycznych i informatycznych.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Wdrażanie do korzystania ze zbiorów biblioteki szkolnej (książki, czasopisma, zbiory on-line). 7. Kształtowanie u uczniów zainteresowań i postaw czytelniczych – udział programie PoczytajMy, 8. Organizowanie konkursów czytelniczych przez bibliotekę szkolną. 9. Organizowanie szkolnej edycji akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. 10. Kształtowanie postawy szacunku dla książki. 11. Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem na każdym etapie i przedmiocie nauczania. 12. Kształtowanie umiejętności odpowiedzialnego korzystania z różnych źródeł informacji poprzez selekcjonowanie i analizowanie dostępnych materiałów. 13. Współpraca z Powiatową Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną i psychologiem szkolnym. 14. Zajęcia wyrównawcze dla uczniów słabych. 15. Zajęcia logopedyczne. 16. Zajęcia rewalidacyjne. 17. Zajęcia z doradztwa zawodowego. 18. Udział w zajęciach świetlicowych ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwój emocjonalny, intelektualny i bezpieczeństwo uczniów. 19. Poznawanie pasji uczniów, rozbudzanie zainteresowań. 20. Docenianie i nagradzanie osiągnięć oraz sukcesów uczniów w różnych obszarach edukacyjno-wychowawczych, służące wzmocnieniu poczucia własnej wartości. 21. Poszerzenie horyzontów uczniów poprzez organizowanie wycieczek kulturalno-krajoznawczych. <ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie umiejętności, takich jak: kreatywność, krytyczne, logiczne i abstrakcyjne myślenie, komunikacja interpersonalna oraz rozwiązywanie problemów poprzez korzystanie z technologii informatycznej.
--	--

Dbanie o rozwój fizyczny dziecka

2. Realizacja projektów „Program m Potęga” i „Cyfrowo bezpieczni” oraz programów „Mistrzowie kodowania” i „Aktywna tablica”.
3. Udział w konkursach matematycznych i informatycznych.
4. Kształcenie zdolności poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich właściwego wykorzystania z rozróżnieniem elementów rzeczywistych od wirtualnych, np. pogadanki
1. Poznanie zasad BHP obowiązujących w szkole (nauka właściwego zachowania się w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia).
2. Wdrażanie do dbania o stan zdrowia.
3. Uczestnictwo w zawodach sportowych.
4. Działalność Szkolnego Koła Sportowego.
5. Kontrolne badania prowadzone przez pielęgniarkę i lekarza.
6. Konkursy plastyczne o tematyce zdrowotnej.
7. Wdrażanie do dbania o higienę osobistą.
8. Wychowanie komunikacyjne:
  - zajęcia dotyczące zasad bezpiecznego poruszania się po drogach,
  - kurs na kartę rowerową,
  - udział w programie „Miasteczko Ruchu Drogowego”.
9. Prowadzenie zajęć o tematyce prozdrowotnej, wyrabianie wśród uczniów poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie i bezpieczeństwo.
10. Nabywanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy poprzez uczestnictwo w prezentacji z fantomem, zapoznanie z najważniejszymi numerami alarmowymi.
11. Realizowanie programu prozdrowotnego poprzez udział w akcji „Szkoła z witaminką”.
12. Realizowanie programu „Trzymaj formę”.

8.Przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym , profilaktyka uzależnień.

Zadania	Formy realizacji
<p>Promowanie stylu życia wolnego od nałogów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konkursy tematyczne. 2. Spektakle i filmy promujące postawę asertywną. 3. Organizowanie systematycznych profilaktycznych zajęć edukacyjnych w ramach lekcji wychowawczych lub zajęć dodatkowych. 4. Pogadanki na temat bezpiecznego korzystania z komputerów i Internetu: higiena pracy przed komputerem, możliwość uzależnień, objawy uzależnienia – sieciologizm. 5. Telewizja też może uzależniać. Propagowanie właściwego wykorzystania oferty telewizji do zdobywania wiedzy (czas oglądania, dobór programów). 6. Rozmowa z uczniami na temat dostępnych na rynku używek i zagrożeń płynących z ich zażywania.
<p>Redukowanie zachowań agresywnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształcenie umiejętności interpersonalnych. 2. Wdrażanie do realnej oceny własnych możliwości w porównaniu z możliwościami innych. 3. Propagowanie tolerancji osób innego koloru skóry, narodowości, wyznania, kibiców innego klubu sportowego, słabszych, kalek itp. 4. Interaktywne działania wychowawcze mające na celu redukcję zachowań agresywnych. 5. Upowszechnianie i konsekwentne stosowanie przez nauczycieli instrumentów wychowawczych takich jak: przeproszenie pokrzywdzonego, zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę, uświadomienie agresorowi skutków jego postępowania, ukazanie kary jako następstwa złamania obowiązujących zasad.

Zadania	Formy realizacji
	6. Spisywanie kontraktów z uczniami. 7. Konsekwencja w działaniach wychowawczych. 8. Promowanie umiejętności rozwiązywania problemów i konfliktów bez przemocy. 9. Spotkania i rozmowy indywidualne z psychologiem. 10. Współpraca z policją, GOPS. 11. Bezpieczeństwo uczniów w miejscach niemonitorowanych. 12. Zorganizowanie Szkolnego Dnia Profilaktyki.

9. Kształtowanie zachowań sprzyjających zdrowiu.

Zadania	Formy realizacji
<p>Kształtowanie świadomości ekologicznej.</p> <p>Dbłość o zdrowie.</p>	<p>1. Udział w akcjach mających na celu ochronę środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sadzenie i pielęgnowanie roślin • Dzień Ziemi • zbiórka surowców wtórnych • dokarmianie ptaków zimą • wykonywanie budek lęgowych i karmników dla ptaków. <p>2. Lekcje wychowawcze na temat troski o środowisko naturalne (recykling, segregowanie śmieci, zbiórka odpadów niebezpiecznych, oszczędzanie wody i energii).</p> <p>1. Organizowanie posiłków dla uczniów.</p> <p>2. Organizowanie zajęć edukacyjnych oraz lekcji wychowawczych na temat zdrowego odżywiania się.</p> <p>3. Organizowanie Szkolnego Dnia Sportu.</p> <p>4. Poruszanie problematyki higieny osobistej na zajęciach lekcyjnych.</p> <p>5. Organizowanie wyjazdów na basen.</p>

<p>Promowanie zdrowego odżywiania się.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie na zajęciach lekcyjnych tematyki związanej z racjonalnym odżywianiem się. 2. Przygotowywanie surówek, sałatek oraz zdrowych kanapek na zajęciach lekcyjnych. 3. Organizowanie warsztatów kulinarnych. 4. Organizowanie wycieczek do miejsc promujących zdrowe odżywianie. 12. Konkursy literackie i plastyczne. 13. Realizacja programów: „Bieg po zdrowie”, „Trzymaj formę”.
---	--

Charakterystyka absolwenta etapu I.

Absolwent klasy III na miarę swego wieku jest:

odpowiedzialny, obowiązkowy, solidny – poznaje prawa i stara się podejmować obowiązki wynikające z roli ucznia w szkole i dziecka w rodzinie; dba o swój wygląd, higienę osobistą, wie jak unikać zagrożeń, chętnie włącza się w życie klasy.

Zaradny, otwarty, przejawia własną aktywność w podejmowaniu różnych zadań na terenie klasy i domu rodzinnego. Często pyta starszych, starając się zaspokoić własną ciekawość.

Kulturalny, taktowny, szanujący inność drugiego człowieka – zna podstawowe zasady kulturalnego zachowania obowiązujące w życiu codziennym i stosuje je, uczy się szacunku dla symboli narodowych i religijnych i rozumie, że są one ważne dla bliskich mu grup ludzi. Krytyczny wobec siebie, u innych umie rozpoznać sytuacje niewłaściwego zachowania, stara się kulturalnie zwrócić innym uwagę (np. w przypadku niszczenia mienia).

Charakterystyka absolwenta etapu II.

Absolwent klasy VIII jest:

odpowiedzialny, obowiązkowy, solidny; rozumie sens swoich szkolnych i domowych obowiązków i realizuje je. Podejmuje odpowiedzialność za postępowanie własne, stara się zrozumieć motywy zachowań rówieśników i hamować reagowanie na nie emocjami, planuje własne działania. Jest samodzielny, zaradny, otwarty; zna różne źródła zaspakajania swoich zainteresowań, potrafi rozwiązać napotymane problemy, umie racjonalnie bronić swego zdania i nie ulega łatwo wpływom innych.

Ponadto jest kulturalny, taktowny, szanujący innych – poznaje normy zachowań obowiązujące w otoczeniu szkolnym i domowym, a zwłaszcza znaczenie szczerości

i prawdomówności, rozumie, że nie wolno realizować własnych potrzeb kosztem cudzych praw i interesów; szanuje własność swoją i cudzą.

Szanuje innych ludzi, także odmiennych pod niektórymi względami (np. niepełnosprawnych) i stara się nie urazić ich swym zachowaniem. Nie używa słów obraźliwych i wulgarnych. Dbą o swój wygląd i higienę osobistą.

Charakterystyka absolwenta gimnazjum.

Absolwent gimnazjum jest:

- odpowiedzialny za siebie, innych oraz za wybory, których dokonuje,,
- aktywny,
- ciekawy świata,
- kulturalny, kreatywny, poszukujący wiedzy.
- posiada uporządkowaną wiedzę i określony system wartości wśród których najistotniejsze są prawda, uczciwość, szacunek, tolerancja, przyjaźń i odpowiedzialność,
- jest otwarty na innych oraz na zmiany we współczesnym świecie,
- wytrwały w dążeniu do celu i przygotowany do życia w społeczeństwie,
- kieruje się szacunkiem w relacjach z innymi, szanuje i dostrzega ich pracę,

Potrafi:

- zastosować w życiu to, czego się nauczył,
- prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie,
- umiejętnie bronić własnych poglądów i wartości,
- odróżnić dobro od zła,
- żyć z innymi i dla innych.
- potrafi współpracować w grupie,
- podejmować rozsądne decyzje, potrafi krytycznie oceniać swoje możliwości
- rozwiązywać konflikty w sposób negocjacyjny,
- potrafi sobie radzić w trudnych sytuacjach życiowych,

Zna:

- podstawowe zasady moralne,
- zna i przestrzega swoich praw i innych,
- swoje mocne i słabe strony,
- zagrożenia współczesnego świata.